

|Posudek oponenta na diplomovou práci

Kulturní fenomén poutě a moderního nomádství se zaměřením na Camino de Santiago Exploring the cultural phenomenon of pilgrimage and modern nomadism with a focus on Camino de Santiago

Katedra Kulturologie, FFUK Praha, 2011

Autor: Tomáš Gavlas

Vedoucí práce: PhDr. Vladimír Czumalo, CSc.

Oponent: PhDr. Miloslav Lapka, CSc.

Hlavním cílem práce se stalo „vymezení fenoménu moderního poutnictví v kontextu Svatojakubské pouti a nalezení kulturně-historických procesů, které vedly k jeho znovunalezení“ jak píše autor v úvodu.

Práce má tři faktické části, pohyb a nomádství, migrace, poutnictví a turistika je obsahem části první. Vnímání prostoru a krajiny během vlastního pohybu a smysl cesty je část druhá. Přímý kulturologický popis se věnuje přímo Svatojakubské Pouti, její historii a analýze faktorů nárůstu poutníků. Geograficky vymezuje čtyři populární trasy Camino Francés, Camino Norte, Camino Primitivo a Camino Fisterra. Celkem má 97 stran, včetně vlastních fotografií.

Nutno předeslat, že jde o práci svým způsobem mimořádnou, jak kultivovaným jazykem, tak příběhem, který nás od počátku vtahuje na cestu s autorem, tak sepětím tématu s osobním nasazením a prožitkem autora – sám několik tras pouti prošel, pěšky, nikoli projel na kole nebo autobusem, nikoli z poslední destinace 113 km před cílem. To vše by ovšem nestačilo, nebýt jisté vyzrálosti tématu ve smyslu metodologického přístupu a kladení si závažných otázek kulturních proměn současné evropské společnosti. Cesta poutníka u autora často splývá s cestou poznání. Tím naplňuje smysl poutnictví, byť v moderní podobě diplomové práce.

Z metodologického hlediska jsme svědky zdařilého pokusu o kulturologickou analýzu fenoménu poutnictví v post-moderní společnosti s pomocí zúčastněného pozorování, interpretace statistik, sociologických konceptů poutnictví, historické analýzy, antropologického základu chůze, cesty, poznání, abych jmenoval alespoň ty nejdůležitější stránky analýzy.

Rozvíjí se téma krajina - kulturní fenomén, tentokrát jako kulturní dědictví, znovuoživené, animované kulturní hodnoty. Oceňuji jasný stručný úvod do historie, úvahy o Euroobčanovi-nomádovi. A.von Humboldt je dobrým průvodcem, škoda, že se neobjevuje se ještě dále na naší pouti. Z půl miliónu poutníků ročně ve 12 století na 2,5 tisíce na konci 20 století a zpět na téměř 300 tisíc v roce 2010 – to samo o sobě je příběhem proměn lidské kultury. Autor dobře analyzuje příčiny, stejně jako vliv literárního díla, lze jen souhlasit, že Paulo Coelho podal moderní obraz poutníka hledajícího sama sebe a odpovědi na své otázky více než úctu ke svatému Jakubovi.

Otázky a poznámky:

- Mohl by autor terminologicky vysvětlit rozdíly mezi nomádem, poutníkem a turistou?
- Chůze jako přirozený pohyb, ano, jsme na chůzi adaptováni, při otázce zda existuje umění chůze musím však už jen z hlediska své profesionální sportovní cti dodat, že existuje chůze jako olympijský sport, kde jsou všechny předpoklady obráceně, která je namáhavější než běh, rychlá téměř jako běh a má kromě zmíněného pravidla kontaktu ještě pravidlo propnuté nohy ve vertikále.
- Camino v zasetí marketingu a moderní doby. Otázka – nejde jen o jiné formy a lákadla pro poutníky, zatímco filozofie zisku z poutníků zůstává stejná prakticky od 7 století? Nebo došla tato filozofie k zásadní proměně?

- Někdy až karikatury na téma poutnictví v globální vesnici – kdy zlikvidují fenomén Camina, pokud vůbec?
- Velmi oceňuji přehled krajinných megatypů seznsu Meeus . Jaký je rozdíl mezi montados a dehesa, proč používá autor obě označení?
- Existuje přehled – odhad, kolik poutníků přichází z ČR?

V kapitole Castrojeriz: příklad ergonomie nabízím další vysvětlení – nejde také o onu krajinu – scenérii, která je nejlépe vidět a ke které se blížíme těžkou cestou do kopce?

Za klíčovou ze sociologického hlediska považuji kapitolu U cíle. Propůjčená identita poutníka za maximálně několik měsíců mizí, poutník se změnil, a svět jeho práce, rodiny, okolí zůstal stejný. On však očekává často také proměnu světa za dobu svého putování. Jak se s tím vyrovnávají? Někteří putují dál, a jiní? Není Camino ve své pravé podobě nakonec jen pro silné?

Poutníkův deník je svým způsobem, metoda zúčastněného pozorování sama sebe a druhých během poutě, kde se různé druhy puchýřů mohou stát středobodem celého dne, jak by ne.

Pokud mohu doporučit, další kroky by mohly vést dnes již profesionálního poutníka Tomáše Gavlase k endogenním proměnám. Nikoli ve smyslu proměn individuálně psychologických, ale ve smyslu proměn endogenních zdrojů krajiny a kultury s ní spjaté, ve smyslu proměn a návratu k samotnému vnitřnímu smyslu věčného hledání, násobeného statisíci poutníků

Kriticky: Analýza poutnických symbolů by zasluhovala doplnění o fenomén znaků, mám pocit že spousta muší a cetek a walking hůlek jsou znaky, nikoli symboly. Pár překlepů – znovunalezenení, str. 13. Svatojakobská namísto Svatojakubská cesta, str.13.

„Člověk se díky schopnosti produkovat kulturu vždy dokázal adaptovat na přírodní podmínky“ .str. 15. Ono vždy je poněkud přehnané tvrzení z hlediska evoluce druhu Homo.

Vlastní obrazová příloha je organickou součástí práce. Literatura je adekvátní tématu, a je s ní skutečně pracováno, včetně moderních internetových zdrojů a sítí, nechybí anglicky psané studie na téma moderního poutnictví- Clift, nebo krajinné ekologie – Farina. Autor dodržuje citační normy APA.

Závěr: Autor Tomáš Gavlas v předkládané diplomové práci naplnil cíle práce, pracuje adekvátně s literaturou, práce je psána kultivovaným osobně expresivním jazykem. Předkládaná diplomová práce splňuje požadavky, kladené standardně na tento typ prací. Kritické připomínky by měly sloužit k další profilaci tématu a nesnižují v zásadě kvalitu předkládané práce. Z výše uvedených důvodů navrhuji diplomovou práci Tomáše Gavlase k obhajobě s celkovým hodnocením výborně v závislosti na vypořádání se s otázkami a připomínkami při vlastní obhajobě.

PhDr. Miloslav Lapka, CSc. v.r.

FFUK Praha, EF JU

V Českých Budějovicích, 17 ledna 2012

